02/11/2026

Yeni Ay

Kasım 2026 #101

Dr. Burcu Ünüvar | unuvarb@tskb.com.tr
Direktör - Başekonomist

Taktik Maktik Yok

Malumunuz yılın yine o zamanı geldi; ben de bu sene Bangkok'ta gerçekleştirilen IMF-Dünya Bankası toplantıları için yollara düştüm ve toplantıları her zamanki gibi hepimiz için yerinde izledim.

IMF-Dünya Bankası ajandası, Uluslararası Finans Enstitüsü panelleri, uluslararası yatırım bankalarının toplantıları yetmedi, bir de düşünce kuruluşları, Tayland Merkez Bankası vb.den meslektaşlarla toplantılar ayarladım. Yorulmayınca dinlenmenin tadı yok, değil mi?

Velhasıl, yine takım elbisenin altında lastik ayakkabılarla bütün gün yollardaydım. Ancak bunu Muson döneminde (gerçi sonuydu) yapmanın pek de konforlu olmadığını söyleyebilirim (İzmir-Aydın-Muğla hattına sıcak diyenle bozuşuruz.).

Artan borcu, sanayi politikalarını ve yükselen faizleri tabii ki konuştuk. Ama toplantıya damgasını vuran konu yapay zekâ (YZ) oldu. Ayrılık dışında her derde deva olması beklenen YZ, politika yapıcılar için çok büyük bir belirsizlik. Etkilerinin ne olacağı, hangi hızda hissedileceği, düzenlemelerin nasıl planlanması gerektiği bir muamma. Bu belirsizlik katılımcıları endişeli ve biraz da umursamaz yapmış. Çünkü "Elden ne gelir, ne yapabiliriz ki?" diye düşünüyorlar.

Üç İstanbul romanında Mithat Cemal Kuntay'ın bir cümlesini değiştirerek yazayım: *İnsanların birdenbire umursamaz olması lazım gelseydi, az adam umursamaz olurdu.* Biz bu noktaya bir günde gelmedik. Jeopolitik risklerde "Ne yapabiliriz ki?" diyerek başladı her şey. Rusya-Ukrayna, ABD-İsrail-İran savaşlarını konuşmadığımız yılların üzerine geldik buraya.

Ekonomistlerin endişelerine rağmen, YZ'nin piyasaları yükseltmesi de kafaları karıştırıyor. Piyasalar olmadan olmaz. Ama YZ'nin desteklediği kuvvetli piyasa performansının makroekonomik şartlara verebileceği destek sınırlı iken makroekonomik bozulmanın piyasaları düşürebileceği yerin sonu yoktur! (Bundan güzel kamyon arkası sözü olur.) Bence dikkat!

IMF Başkanı Georgieva, "İyilerin, kötülerin bir adım önünde kalmasını sağlamak için yarış halindeyiz." dedi. Kötüler kim? İsim alamadık. Niye kötülerin önünde olmak için biz koşuyoruz? Durdursak onları daha iyi değil mi? Ya da mesela onlar bizden kaçmak için koşsa? Konuşmadık.

Böyle bir dünyada, herkes için geçerli bir uluslararası koordinasyon ya da liderlik beklememek gerek. Dünya Ticaret Örgütü kimseyi koru(ya)mayacak, Birleşmiş Milletler savaşları durdur(a)mayacak. Bangkok toplantıları, küresel ekonomide yaşanan adaletsizliklerin azalacağına dair bir umut ışığı yakamadı. Lakin atalete düşmemeliyiz. Kavafis'in dediği yerdeyiz; "Başka bir deniz bulamazsın, bu şehir arkandan gelecek." Başka bir dünya ekonomisi yok. Ne yapacaksak, bu şartlarda yapacağız!

~ 3 Kasım — TÜFE– ÜFE

Her enflasyon verisi önemli. (Bu cümlem hiç değişmiyor farkında mısınız?)

~ 9-20 Kasım— Türkiye'nin Ev Sahipliğinde ve Başkanlığında COP31

Sahadayız

~ 10 Kasım

Atamızı saygı ve sorumlulukla anıyoruz.

~ 12 Kasım — TCMB Enflasyon Raporu

Önemli!

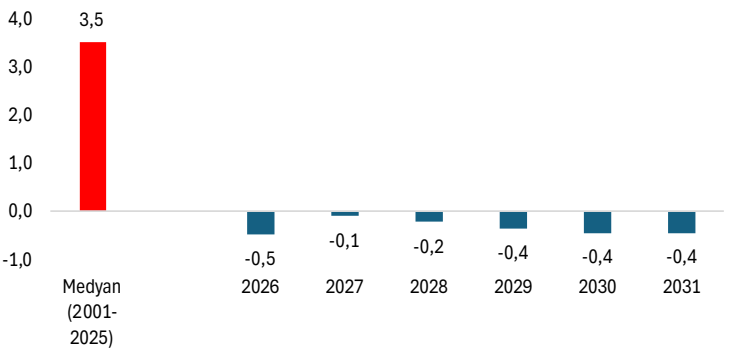
Roubini'nin Büyümesi

Sormayın benim başıma ne geldi! Birkaç hafta önce bir konferansta ana tema konuşmacısı (keynote speaker) olarak yer aldım. Çok da severek katıldığım etkinlikte, benden sonraki ana tema konuşmacısı N. Roubini idi. Benim de yıllardır takip ettiğim bir isim olduğu için konuşmasını yine ilgiyle dinledim.

Buraya kadar bir sorun yok gibi gelebilir lâkin var. Sorun şu: Ben konuşmamda küresel büyüme ile ilgili temkinli ve hatta olumsuza yakın bir görüş vermiştim. Roubini ise tam tersine büyüme ile ilgili oldukça iyimser yorumlar yaptı. Böyle olunca da verileri teyit etmek şart oldu. Buyursunlar:

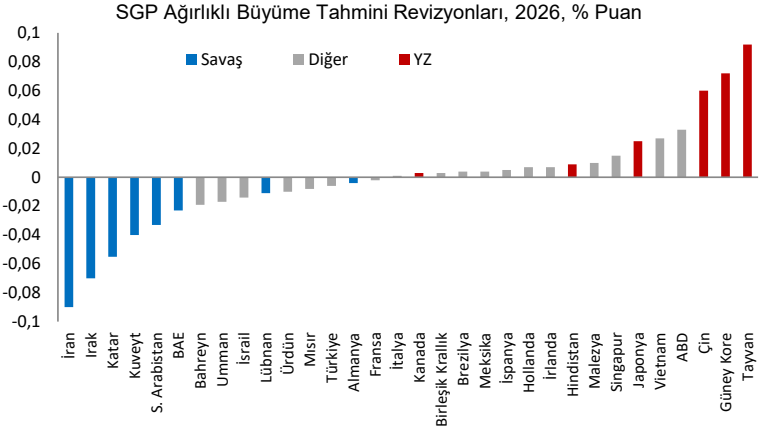
İlk grafik IMF'nin son Küresel Ekonomik Görünüm Raporu verileri kullanarak yapıldı. Dünya ekonomisinin 2001-2025 medyan büyüme performansı %3,5. [2026-2031] için IMF'nin büyüme tahminlerini alıp %3,5'la kıyasladığımızda, 6 yılın tamamında küresel ekonominin tarihsel büyümenin altında bir performans sergilemesinin beklendiği görülüyor. Dert gibi dert!

Dünya Ekonomisi, Medyan Büyümeden Sapma, % Puan

Kaynak: IMF KEG-10/2026, TSKB Yeni Ay #101

SGP Ağırlıklı Büyüme Tahmini Revizyonları, 2026, % Puan

Kaynak: IMF KEG-10/2026, TSKB Yeni Ay #101

Tabii, birinci grafik sadece küresel büyümeyi gösteriyor. Bunun ülke kırılımı da önemli.

İkinci grafik, Bangkok'taki toplantılarda IMF Başkanı Georgieva'nın kullandığı bir görsel. Mavi ile işaretlenen ülkelerde büyüme performansı, özellikle devam eden savaşların etkisiyle zayıflamış. Kırmızı olanlar ise YZ'nin büyüme performansını desteklediği ülkeler.

Grafik biraz tahterevalliye benziyor değil mi? Kayıplar, kazanımlara denk gibi. Ama değil. Öyle olsa küresel büyüme gerilemezdi. Unutmayalım, bu oyunun kazananı elbette var ama kaybedeni daha çok.

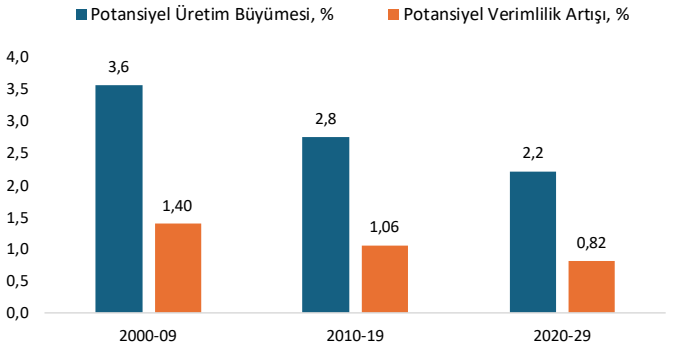
Meseleleri mesele etmemek elbette bir tercih. Ben küresel büyümenin zayıflamasına dair rahatsızlığımı sürdürüyor ve büyüme konusunda temkinli mesajlarımı koruyorum. İkinci grafiğin kırmızı tarafındaki ülkelerden gelen iktisatçılar iyimser olmakta rakamsal olarak haklı olabilir lâkin mesele büyüme değil, bölüşüm. Bilmem söylesem mi, söylemesem mi?

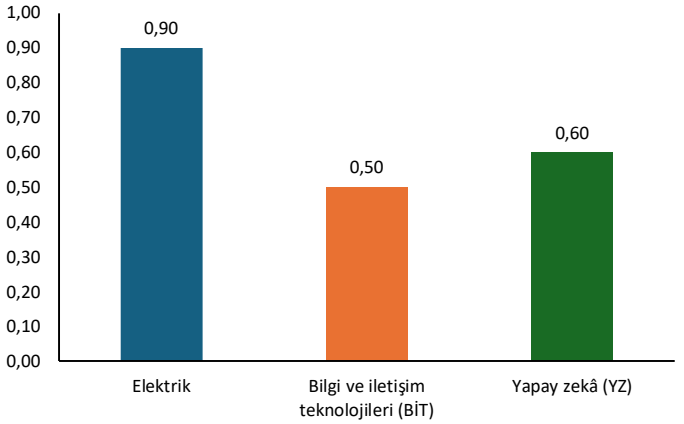
Yapay Zekâ İle Nereye Kadar?

Bir önceki sayfada kaldığım yerden devam edeyim. Ünüvar büyümeyi dert ediyor çünkü sadece manşet büyümemiz değil, potansiyel büyümemiz de geriledi.

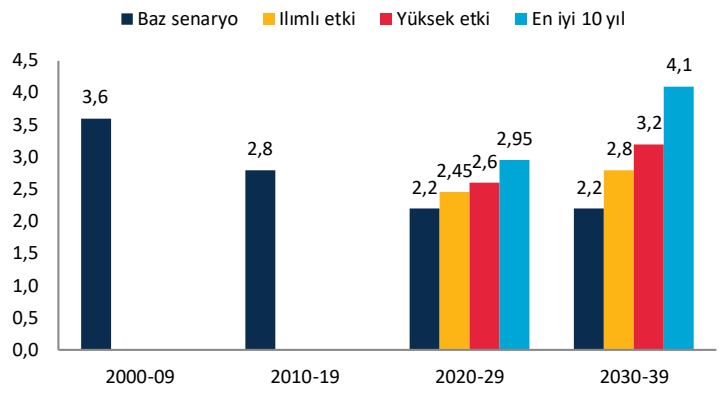
Küresel Ekonomide

Verimlilik Artışına Etki (% puan)

Küresel Potansiyel Büyüme Senaryoları (%)

İlk grafikte rakamları daha detaylı görebilirsiniz. 2020-2029 döneminde, küresel ekonomide potansiyel büyümenin 20 yıl öncesine göre 1,4 puan aşağıda olacağı tahmin ediliyor.

Ellerde akıllı telefonlar, uzayı banliyömüz yapma amacına koşar adım gidiyoruz… lakin potansiyelimiz geriledi. E o zaman bu işte bir hata var.

Dikkatli gözler, aynı dönemde verimliliğimizin de gerilediğini göreceklerdir.

O halde iktisatçılar tabii bu verimliliği yerine koymak isteyecekler. YZ burada en kuvvetli umut. Bazı iktisatçıların büyüme tarafında iyimser olmasının sebebi de bu. Haksız olduklarını söyleyemeyiz. Haklı olduklarını söyleyemeyeceğiz gibi. Çünkü bilmiyoruz.

İkinci grafik, 3 devrimin küresel verimlilik artışına etkisini gösteriyor. YZ için tahmin edilen ortalama değer 0,6 yüzde puan. Yani kaybettiğimiz miktara yakın.

Fakat dedim ya, bu ortalama değer. Altına-üstüne, iyimser ve kötümser senaryolarına da bakmak gerek. Eksik olmasınlar, Ayhan Köse ve Kersten Stamm bakmışlar: YZ'nin bizi 2030-2039 arasında taşıyabileceği küresel büyüme, gerçekçi tahmin sınırları içerisinde %2,8-%3,2 bandında. En (en en en) iyi 10 yıllık verimlilik artışının geçerli bir gösterge olacağını varsayarsak ise geleceğimiz seviye %4,1. Sadece bu son varsayımda, küresel ekonomik büyüme tarihsel medyanını aşıyor. Olamaz mı? Olabilir. Ama ya o olmazsa? Ya da olsa bile, bu büyüme adil dağılmazsa? Meseleleri mesele edelim ki çözüm üretelim muhteremler.

Kaynak: Köse, Stamm, 2026, TSKB Yeni Ay #101

Kalkınma Günlükleri

Hangi Fiji, Hangi IMF?

Muhteremler, genel olarak beni Gökova-Marmaris Körfezi hattından çıkartmak zordur. Çünkü çocukluğumun geçtiği bu bölgedeki deniz benim için hâlâ en iyi denizdir. Ama egzotik tatilleri sevenler, bu yazıda bahsedeceğim Fiji'ye belki de zaten gitmişlerdir ya da gitme planları vardır. Benim gitme planım hiç olmadı. En fazla su şişelerinin üzerinde yazan bir isimdi benim için. Ta ki Bangkok'taki bir konferansta adını "teknoloji üssü" olarak duyana kadar.

Hiç şaka yapmıyorum. Dış ticaret ve teknoloji bağlantısı konuşulurken, katılımcılardan bir tanesi Fiji'nin teknolojik üs olma potansiyelini övdü. Diğer katılımcılar da hak verdi. Fiji? Teknoloji? Üs? Bu sırada ben neredeydim?

Lafı dolandırmadan nerede olduğumu söyleyeyim. Ben o sırada IMF'nin yazdığı ekosistem krizine dair raporları okuyor ve Fiji'yi deniz seviyesindeki yükselmeye bağlı olarak tehdit altında olan bir ülke olarak görüyordum.

Aşağıda kapak görselini bıraktığım IMF raporu 2025 tarihli. Fiji'yi, biraz önce bahsettiğim ekosistem krizi bağlantılı riskler ekseninden ele alıyor. Hemen yanındaki görsel ise Fiji'nin 2025-2030 Ulusal Dijital Strateji raporundan alıntı ve o da 2025 tarihli.

Yeni Ay okurları beni iyi tanıdıkları için şaşırmayacaktır. Bangkok dönüşü hemen bu raporu indirdim ve okudum (Başka hobim yok.). Raporun ana başlıklarını şöyle özetlemek mümkün: dijital altyapı ve siber dayanıklılık, dijital kapsayıcılık, inovasyon odaklı ekonomik büyüme, dijital kamu hizmetleri, sürdürülebilir kalkınma ve küresel iş birlikleri. E ama teknoloji ile ilgili her çalışmada bu yakışıklı kelimeler zaten var, değil mi? Mesele içini doldurmak. Küresel arenada örnek olarak verildiğine göre, Fiji bu güveni sağlamada fena bir noktada değil. Raporun içinde 8 kere de "iklim" sözcüğü geçiyor (ikisi kaynakçada).

Peki biz hangi Fiji'yi konuşalım? Ekosistem krizi bağlantılı fiziki riskler nedeniyle varoluşsal tehlike altında olanı mı? Teknolojik üs olma potansiyeli taşıyanı mı? IMF bize geçen yıl birincisini anlattı, bu yıl ikincisini. Değişen Fiji değil de IMF mi yoksa?

INTERNATIONAL MONETARY FUND

Climate Change and Sea Level Rise

Fiji

Emanuele Massetti

SIP/2025/085

FOREWORD BY THE PRIME MINISTER OF FIJI

This is Fiji's first National Digital Strategy. It is a five year tangible roadmap to realising the vision of a digitally empowered and resilient nation, poised to thrive in this dynamic global digital economy. The National Digital Strategy aligns with our National Development Plan 2025-2029 and Vision 2050 and Fiji's White Paper on Foreign Policy.

We are at a pivotal moment! The global digital landscape, with its exponential growth and transformative technologies offers unprecedented opportunities for Fiji's economic diversification and socio-economic advancement.

This has the potential to enhance transparency and accountability, limit bureaucracy, corruption, tax avoidance, facilitate social inclusion and communication, improve well-being and to ultimately, bring the Coalition Government even closer to our people. Our existing digital foundations, strengthened by recent strategic investments in connectivity and infrastructure, position us favourably to leverage these opportunities.

Referanslar:

~ https://blogs.worldbank.org/en/developmenttalk/the-global-growth-slowdown--ai-to-the-rescue-
~ https://mobile.digital.gov.fj/fnds.pdf

Yeni Ay'ın Geçmiş Sayılarına Ulaşmak İçin:
https://www.tskb.com.tr/arastirma-raporlari/ekonomik-arastirmalar/tskb-basekonomistinden-yeni-ay

TSKB Ekonomik Araştırmalar Yayınlarına Üye Olmak İçin Üyelik E-Postası Atabilirsiniz
ekonomikarastirmalar@tskb.com.tr

TSKB

ekonomikarastirmalar@tskb.com.tr

Meclisi Mebusan Caddesi No. 81
Fındıklı İstanbul 34427, Türkiye
T: +90 (212) 334 50 41 F: +90 (212) 334 52 34

TSKB Ekonomik Araştırmalar ürünlerine ulaşmak için aşağıdaki karekodu kullanabilirsiniz:

2026 Türkiye Sınai Kalkınma Bankası A.Ş. her hakkı mahfuzdur.

Bu doküman Türkiye Sınai Kalkınma Bankası A.Ş.'nin faaliyetleri kapsamında, bilgilendirme amaçlı olarak hazırlanmıştır. Bu dokümana dayalı herhangi bir işlem yapılması tarafımızdan öngörülen bir husus değildir. Belirtilen görüşler sadece bizim güncel görüşlerimizdir. Bu raporda yer alan bilgileri makul bir esasa dayalı olarak güncelleştirirken, bu konuda mevzuat, uygunluk veya diğer başka nedenlerle amaca uygunluk tam olarak sağlanamamış olabilir.

Raporda, üretken yapay zekâ araçları yalnızca literatür derleme, çalışma konusu ile ilgili ön araştırma yapma, dil ve yazım denetleme, çeviri, yazım dilini iyileştirme veya okunabilirliği artırma amacıyla kullanılmış olabilir. Üretken yapay zekâ çıktıları gerçek kişiler tarafından kontrol edilmektedir. Söz konusu üretken yapay zekâ araçları eleştirel düşünce, uzman görüşü veya değerlendirmesi yerine geçecek şekilde kullanılmamıştır.

Türkiye Sınai Kalkınma Bankası A.Ş. ve/veya bağlı kuruluşları veya çalışanları, burada belirtilen senetleri ihraç edenlere ait menkul kıymetlerle ilgili olarak bir pozisyon almış olabilir veya alabilir; menkul kıymetler üzerinde opsiyonları olabilir veya ilgili diğer bir yatırıma girebilir; bu menkul kıymetleri ihraç eden firmalara danışmanlık yapmış, hisselerinin halka arzına aracılık veya yüklenim taahhüdünde bulunmuş olabilir.

Türkiye Sınai Kalkınma Bankası A.Ş. ve/veya bağlı kuruluşları bu raporda belirtilen herhangi bir şirket için yatırım bankacılığı da dahil olmak üzere önemli tavsiyeler veya yatırım hizmetleri sağlıyor veya sağlamış olabilir.

Bu raporun ilgili olduğu yatırım fiyatı veya değeri, direkt veya indirekt olarak yatırımcıların menfaatlerine ters düşebilir. Döviz kurlarındaki herhangi bir değişmenin yatırımın değeri veya fiyatı veya bu yatırımdan sağlanan gelir üzerinde olumsuz bir etkisi olabilir. Geçmişteki performans her zaman gelecekteki performansın kılavuzu olacak demek değildir. Yatırım geliri dalgalanma gösterebilir.

Bu rapor kamuya açık bilgilere dayalıdır. Doğru veya tamam olmayan hiçbir beyan yapılmamıştır. Bu rapor söz konusu menkul kıymetlerin alınması veya satılması için bir teklif, yorum ya da yatırım tavsiyesi değildir veya bu menkul kıymetlerin alınıp satılmasına yönelik bir teklif için de bir istek veya zorlama değildir. Türkiye Sınai Kalkınma Bankası A.Ş. ve kendisiyle bağlantılı olan diğerleri bahsedilen şirketlerin menkul kıymetleriyle ilgili pozisyon alabilirler veya bu menkul kıymetlerle ilgili işlem yapabilirler, ayrıca bu şirketler için yatırım bankacılığı hizmetleri de verebilirler.

Herhangi bir yatırım kararı yatırımcının tamamıyla kendi kişisel seçimine dayanmalıdır. Bu rapordaki bilgiler herhangi bir yatırım tavsiyesi olmayıp raporda yer alan firmalara yatırım yapılmasından ötürü Türkiye Sınai Kalkınma Bankası A.Ş. hiçbir sorumluluk kabul etmez.